

361; *Dicc. Etim.*, 879); Rohlfs, *Le Gc.*, § 338 (p. 66); Krüger, *BDC* xxiii, 49. —⁵ Allà té gran extensió el canvi en *bažart* —normal dialectalment en aquells parlars— que registrem a la Vall d'Aran i veg. Rohlfs, *l. c.*; notem el trasllat a la idea de «auge, grand vase» en el Gers (Cénac-M.), potser passant per *'portadora de raïm'. —⁶ Proposat per Wartburg, *FEW* I, 207, i acceptat per GdDD. Idea que ha impressionat l'etimologista de l'*AlcM* fins al punt d'intentar salvar-la amb una modificació tan audaç com infeliç i rebuscada: es tractaria d'un ll. vg. [!] *bajardu*, derivat d'un **baju* i aquest resultant d'una formació retrògrada que partís de *bajulus*. Lamentem que en un diccionari admirable per tants conceptes i que tant honora el nostre país, es posi de vegades en entredit la filologia catalana amb aquesta mena de «llatí» (posant molt seriosament un asterisc a aqueix mot en *ardu*, com si ningú necessités tal advertiment). Molt més seriosament pensava Moll en *BADUS* ja el 1928 (*AORBB* I, 200). —⁷ Com puntualitza Pokorny, *VRom.* x, 325, descartant ja aquesta etimologia. També s'havia pensat en un ètímon germànic afí a l'alem. *bahre* 'baiard', idea ja rebutjada en el *DGral.* com a incompatible amb la forma francesa més antiga amb -y-. Més impressió fa la coincidència amb dos noms del mateix objecte que passen com a existents en alguna forma de llatí, *BACAPULUS* «in quo mortui efferuntur» en algunes glosses (*CGL* VI, 123), però ja he indicat a l'art. *BAGUL*, que és un mot fantasma sense existència real; i *bajanula* «lectus qui in itinere bajulatur» en St. Isidor (*Etym.* xx, xi, 2, ed. Lindsay) amb variants mss. *baianola*, *bajonola*, *badanola*); per més notable que sigui la coincidència semàntica ací, el fet que no tinguem altra base per a aquest mot que el sant hispalense, que ací està cercant lluir-se amb una etimologia de *bajulare*, bastaria a tornar-nos escèptics (potser error de lectura d'u, explicació «a bajulando» d'un seu model) i sobretot ens quedaríem a l'escapça per donar compte de -ard en lloc de -onula. —⁸ Segons Amunátegui. Per a aquest mot americà i contra l'escrúpul que jo mateix hi havia objectat, veg. la nota 2 de l'article del meu diccionari. —⁹ Recordem el de l'epopeia carolíngia i aquell sobre el qual cavalcava Bertran de Born (*PSW*); la formació es perpetuà després, des del S. xv fins avui, com a nom de guerrers i artistes cèlebres, que en el punt de partida pogueren tenir alguna analogia amb un cavall bai, sigui moral o sigui pel color del pèl o la cara. —¹⁰ Curiosa confirmació, car *baus* color de les potes deu venir del cast. *bayo*, un poc alterat amb la pèrdua de la -y- en boca d'intermediaris de llengua o pronúncia basca.

BAIETA, 'mena de drap de teixit fluix' i 'drap per fregar a terra'; probablement del fr. antiq. *baiette* id., que sembla ser diminutiu de *bai* 'bru' (veg. *BAI*). □ 1.ª doc.: 1598 (*AlcM*).

El mot apareix quasi simultàniament en castellà

[1601] i en francès [1600]; falten dades precises per a l'italià, on sembla que és posterior o contemporani.¹ Però els docs. citats per *AlcM*, d'acord amb Covarr., indiquen que la *baieta* venia de Flandes o d'Anglaterra, i en francès apareix en docs. picards (God.);² essent Picardia sovint confosa amb Flandes, un centre antic de fabricació de draps, importats per Espanya, és lògic d'admetre que és allà on se'n troba l'origen.

DERIV.: *Baietó*; *embaietar*.

¹ L'edició de la Crusca de 1763 no en dóna encara cap autoritat. —² *Baiette* és substantiu en els exs. del Godefroy, que no permeten de precisar-ne bé el sentit, excepte que podia ser vermella o negra. El primitiu *baie* indica clarament una mena de drap, tot i que avui hagi passat a designar una 'falda de dona'.

BAIONETA, del fr. *baionnette* id., derivat del nom de *Baiona*, fr. *Bayonne*, on es fabricaven sovint les baionetes. □ 1.ª doc.: 1803, Belvitges.¹

En francès es documenta des de 1575, en un doc. que precisament parla de «*bayonnettes de Bayonne*» (*DGral.*). Potser no és que la baioneta s'hi vagi inventar o fabricar abans que enlloc, sinó que la proximitat de la ciutat gascona a la frontera de França a Espanya, on hagué d'haver-hi sempre guarnició, donava peu a la manufactura de diversos articles de l'arreu militar, i aquest hi pogué ser elaborat amb bon acer (qui sap si en relació amb el ferro abundant de Biscaia i la fabricació d'armes fines, a Castella i a Astúries). Per a l'etimologia bascoide del nom d'aquella ciutat, veg. la meva nota en *FoLiVa*, XII, 1972, 308. No em consta, en canvi, que vingui del nom de *Baiona*, el substantiu *baiona* com a nom d'una espècie de rem, no ben bé el mateix a la costa barcelonina (*DFa.*, *BDC* XII, 8, i *AlcM*, *b*) que a Mallorca; tanmateix el fet que sigui en totes dues varietats una mena de rem per usar en barques petites sense timó, pot confirmar que sigui un tipus de gussi o bot solament usat dins els ports (o arran de costa), ço que afavoreix la idea que es creés en un port famós com el de *Baiona*.²

DERIV.: *Baionetada*; *baionetejar*. De *baiona*: *abaionar*. De *baio*: *baionada*.

¹ En la versió D del «Romanç de la presa de Roses», c. 1795 (Milà, *Romancerillo*, 88): «M'aturo / --- / *baionetes* y fusells, que això n'és estil de guerra». —² Des d'un rem així a un pal o garrot dreçat en una barca, poca diferència hi hauria. Això ens conduiria a pensar en el ribag. *baio* 'garrot per pegar'. Pot ser semblança tan casual com amb el bc. bisc. *baio*l «palo sobre el qual se cierne el cedazo» (Azkue), que és compost de bc. *ol* 'post, tauló' i *bai* 'sedàs' (< ll. *VANNUS*). Que aquell mot ribagorçà (*AlcM*) vingui del ll. *BACULUS* no és gaire probable, car esperaríem -ll- on hi ha -y-, i aquell so no passa a -y- a Ribagorça.

Baix, V. *baixar*